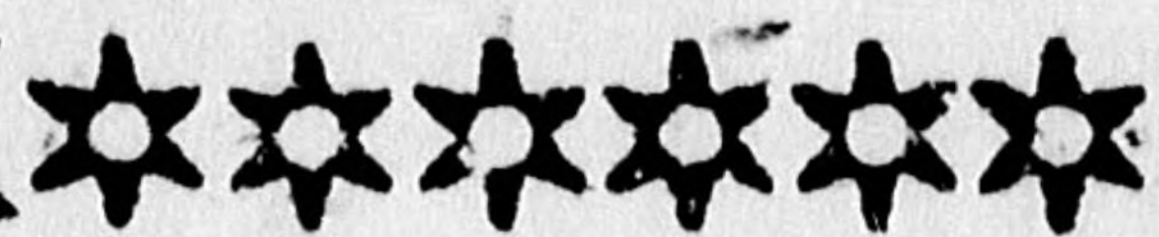

Nro. 27.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken Oktober 2-ik napján 1812-dik
esztendőben.

B é t s.

Eő Cs. K. Felségek a' Koronaörökös Hertzeggel egyetemben, a' magok familiai jószágokra tett útjokból, Sept. 26-dikán kívánt jó állapotban hazaérkeztek. — Sept. 30-dikán *Laxemburgba* vették Császár és Császárné ő Felségek útjokat néhány napokra.

Spanyol és Portugallia Országok.

A' *Morning Chronicle* nevezetű Londoni Zsurnálnak 5-dik Septembéri darabja azt tartja, hogy Generál *Durban* az utolsó verekedésnek egyikében a' Portugalliai lovasságot jó rendbe hozván, 's könnyű ágyúkat adván segítségére, néhány Frantzia Svadronokba bé vágatott, 's annyira előre nyomult, hogy a' fő táborról el-

szakasztatván, senkit sem lehetett segítségére küldeni. A' Portugallusok a' Frantziákat megtámadták, de hirtelen megfordultak, és a' mint lehetett futottak; a' hátok megett állot Német Dragonyosokra rohantak, és a' nékiek adott ártillériát oda hagyták, mellyek a' Frantziáknak hatalmokba estek. A' Portugalliai Dragonyosok mind addig hadi rendbe nem állottak, míg a' NémetLegiónnak nehéz lovassága eleikbe nem ment, a' kik hasonlóképpen megtámadták az ellenséget, hanem sokat is vesztek, és a' Brigadának vezére *Jonquieres* Oberster fogságra esett. A' Portugalliai hadi tiszték dítseretessen viselték magokat.

A' Spanyol országú újabb történetek felől semmi bizonyost nem találunk sem a' Frantzia sem az Ànglus levelekben. Annyit észre lehet venni, hogy a' Frantziáknak a' Marschal *Marmont* Salamankánál történt megsebesedése után feles segítségek érkezett Frantzia Országból *Bayonne* felől. Tíz ezer emberre teszik annak a' Frantzia seregnek számát, a' mellyet Marsal *Massena* az ügy nevezett Portugalliai Frantzia ármáda segítségére *Bayonnén* által *Valadolidhez* vitt, a' melly várostól nem messze fekszik az ennekelőtte *Marmont* által vezéreltetett ármáda, azólta, hogy magát Salamankától vissza vont.

Astorgát még meg nem vehették az Ànglusok; és úgy látszik, hogy az ezt ostromló Ànglus sereg ellen is számos Frantzia sereg indult útnak.

Gen. *Beresfordról* és a' több Ànglus tiszték-ről, a' kik a' Salamankai verekedésben megsebesedtek vólt, azt olvassuk az Ànglus levelek-

ben, hogy már nagy részint mind meggyógyultak.

Gen. Hill, a' ki *Badajoz* mellett tanyázik egy időtől fogva, 6000 Spanyolokból álló segítséget kapott, a' kik *Kadikszból* jövének, *Ayamonte* mellé szállottak - ki. Frantzia Marschal *Soult* pedig, a' ki *Sevillától* *Badajoz* felé Gen. Hill ellen előnyomult volt, *Sevillához* ismét vissza ment, minekutánna *Badajoz* mellett a' Hill ármádáját jó vígyázattal lenni találta.

Spanyol Generális *Ballasteros*, a' ki *Malagához* ment volt *Gibraltár* alól, ide a' *St. Roquei* sántzok megé ismét vissza érkezett, minekutánna a' *Vilate* vezérlése alatt lévő Frantzia seregek onnét *Ximena* felé eltakarodtak volna.

Valami új tudósítások szerint egy Anglus expedízió, a' melly *Sicilia* mellől már jó ideje hogy elevezvén magát sokáig sohol sem mutatatta, *Licantéhez* kötött - ki.

Orosz Tsotázó mező

A' hivatal szerint való 17-dik Frantzia hadi tudósítás e'képpen következik: —,

„*Gziask*, September 8-dikán. A' Császár' fő hadi szállása Aug. 31-dikén *Velitsaroban*, September 1-ső és 2-dik napjain *Gziaskban* volt. —

„Sept. 1-ső napján a' Nápolyi Király 10 *Verszte* távolságra állott a' fő hadi szálláson túl; ennek balja felől 2 órányira a' Vice-Király, jobja felől pedig ugyan annyi távolságra Hertzeg *Poniatowszky* állott. Mindenütt történtek néhány ágyúlövések, és kardal való vagdalódzások; 's néhány száz emberek elfogattattak. —

„A' *Gziask* vize a' *Volgába* szakad. Mi tehát e'szerint azon vizeknek mellyékeiken állot-

tunk, a' mellyek a' *Kaspium* tengerbe folynak. A' *Gziask* hajókázható víz egész a' *Volgáig*. —

„*Gziask* városában 8 vagy 10 ezer lelkek találtatnak. Sok kő és téglá házak, néhány harangos tornyok 's vászony fábrikák vannak benne. Észrevehető, hogy a' szántás vetés ezen országban nagy előmenetelt tett 40 esztendőktől fogva, annyira, hogy azon leírásokhoz, mellyek ezen Ország felől kiadattak, telyességgel nem hasonlít. Krumpli, hüvelykes vetemény, minden féle káposzta és egyéb zöldség dolgában bővség van. A' tsúrek (szérúk) tele vannak. Most az ősz elején vagyunk, és az idő most olyan itt, mint Frantzia Országba Oktober' elején. —

„A' szökevények, foglyok, és lakosok egy szájjal erősítik, hogy Moskauban és az Orosz ármádánál, a' melly a' külömbkülömb verekedésekben véghetetlen sokat vesztett, a' gondolatok meghasonlottak, és leg nagyobb rendetlenség uralkodik. Az Orosz Generálisoknak egy része feltseréltetett. Úgy látszik, hogy az ármáda' vélekedése nem hagyja helybe a' Hadi Minister *Barklay de Tolly* hadi plánumát; azzal vádolják őtet, hogy különkülön verette-meg a' fegyveres Osztályokat. —

„Hertzeg *Schwartzenberg* Volhyniában van; az Oroszok futnak előtte. —

„*Riga* előtt heves verekegések történtek; mindenkor a' Pruszsusok vóltak a' nyertesek. —

„Mi itt (*Gzaisk* városában) két Orosz hadi tudósításokat találtunk, mellyek a' *Smolenski* és *Drissai* verekedésekről szóllanak. Ezek oly különösseknek lenni látszottak nekünk, hogy ide

iktatni méltónak ítéltük őket (*) Ha az ezek után következő Orosz hadi tudósításokat meg kapjuk, azokat is el fogjuk küldeni a' kiadás végett a' *Monitörnek*. Úgy látszik ezekből a' hadi tudósításokból, hogy az ezeket kiadó újságíró használta azt a' *Moskaiak'* eleibe adatott letzkét, hogy az Orosz népnek nem kell igazat modani, hanem meg kell őtet tsalni hazugságok által. Az Oroszok gyújtották meg *Smolensket*, ők gyújtották meg annak külső városait, midőn látták a' tsata után, hogy mi hidat tsinálunk a' *Dnieperen*. Ők gyújtották meg *Dorogobucz*t, *Viazmát*, és *Gziaskot*; 's a' *Frantziák* óltották meg mind ezeket. Ezt könnyű elhinni. A' *Frantziáknak* nints hasznok abban, hogy az olyan városokat meggyújtsák, mellyek az övéik, és hogy ezeknek felégetések által magokat azon haszontól megfoszszák, mellyet ők ezektől várhatnak. Mindenütt tele találtuk a' pintzékét pálinkával, bórrel, 's egyéb haszon vehető portékákkal. —

„Ha az Ország elpusztított, 's ha a' lakosok több kárt vallottak, mint sem a' mennyit a' hadakozás magával hozott vólna, annak magok az Oroszok az okai. —

„Az ármáda Sept. 2-dik és 3-dik napjain ki nyugodta magát *Gziask* környékein. —

(*) Mi ezen két Orosz hadi tudósításokat nem teszszük most ide, azért, minthogy már mindkettőt kiadtuk a' 26-dik számú *M. Kurirban*, egyiket t. i. annak 411-dik, a' másikat pedig 415 dik lapjain, a' hol meg lehet olvasni őket.

„Azt erőssítik, hogy az ellenség Mozaik mellett és a' Moskaui líneák előtt sántzokat készít. —

„Könnyű lovas Oberster *Marbeuf*, a' *Kroznói* mellett (Aug. 14-dikén) történt tsatában az Oroszoknak egy négy szegletű sorban álló batalionjokba a' maga regimentjével bérontván, bajonét dőfést kapott. —

„Mi itt a' *Gziask* vizén 6 hidat tsináltunk.“

Északi Amerika.

A' *Ney - Jorkból* Jul. 25-dikén indúlt levelekben e'képen írnak: —,

„Seregeink megtevék az első győzedelmi lépést, a' melly legelevenebb *enthusiasmust* gerjesztett nállunk. Generális *Hull*, a' vezérlése alatt lévő ármádával *Canadába* kiszállott és *Sandvich* városát elfoglalta, a' honnét a' *Canadai* lakosokhoz hathatós proklamatziót botsátott, mellyben azt ígéri nékiük, hogy őket Nagy Britanniának járma alól megszabadítja; azt is jelentvén nékiük, hogy ő minden esethez készen tartván magát, olyan fegyveres erőt viszen oda, a' melly minden ellentálláson győzedelmeskedni fog. Mostani seregei még tsak az előljáró tsapatját teszik annak az ármádának, mellyet az egyesült Státusok *Canadába* bészállítani szándékoznak. —

„*Sandvich* városanak erősíttetéséhez azonközben hozzá fogatott Gen. *Hull*. Az Anglusok ellenben minden erejeket *Maldennél* gyűjtötték össze, a' hol, mint mutatják, védelmezni akarják magokat. Minthogy magoknak nem sok katonájok van, sok lakosokat a' fegyverfogásra kényszerítettek, Drágább portékáikat azonközben nagy sietséggel hajókra kezdték rakni. —

„Az Egyesült Státusokban lakó Anglusok mindenütt Politziai előjárók eleibe hívattatván, neveiket, idejeket, állapotjokat, és lakhelyeket szorosán felírták, valamint szintén azt az okot is, a' mellyre nézve az Egyesült Státusok' földjén vannak.

Az úgy nevezett Szövetségesek (Föderálisták) és Pátrióták között igen rút veszekedések kezdtek folyni az Egyesült Státusoknak némely helyeiken nevezetesen a' *Baltimorei* vidékeken. A' népnek úgy nevezett Föderalista részei az Anglusokkal tartanak, 's nem akarják az ellenek való hadakozást, az úgy nevezett Pátrióták pedig egészen néki mérgesültek a' hadakozásnak. Mind két rész a' maga újság levelei által iparkodik a' maga részire hódítani a' népet, a' melly iparkodás már is igen véres veszekedésre adott alkalmatosságot *Baltimorében*, mellynek röviden ennyiben áll a' leírása: — Jul. 20-dikán kijővén a' *Federal Republican* nevű újság levelek, a' nép azon éjjel az újság' kiadójának *Hanssonak* háza előtt özsze sereglett, oly czéllal, hogy az ő házat letépje. Az újságíró-társak azonközben, a' dolgot kétségkívül előre megsajdítván, házi bútorjaikat titkon elvitették onnét, és számos Föderálistákat gyűjtven özsze a' házat ezekkel elfoglaltatták, kik között voltak *Lee* és *Lingham* Generálisok, az *Virginiai*, e' pedig *Georgiai* ember. A' lármázók hozzá fogtak a' ház' ostromlásához, melly tsak abban állott, hogy az ablakokat kövekkel behajgálták; a' házbéliek ellenben kipuskáztak rájuk, 's két embert meg is öltek és igen sokat megsebesítettek, hanem reggel felé sokak a' házban lévők közzül titkon abból eltávoztak.

Végezetre megérkezett Gen. *Strike* és egy Májor 60 katonákkal a' tsendességnek helyreállítására. *Hanson* és a' barátjai, a' kik a' házban maradtak vólt, arra ajánlották magokat önként a' Generálisnak, hogy ha kezességet vállal az ő bátorságban való maradások eránt, ők magokat által adják a' polgári ítélő székek. Gen. *Strike* ezt nékiek megígérte, melly után a' házból kijővén a' katonák által körülvétettettek és fogházba kísértettek. —

Ezzel azonközben még nem lett vége a' rút támadásnak, minthogy a' katonaság, a' melly parantsolatot kapott vala, hogy a' fogházat védelmezze, és a' tsendességet fenn tartassa, nem engedelmeskedett. Jul. 21 dikén éjjel ismét öszsze gyülekezett a' nép, és a' fogházba bérontván, dühösséggel az abban lévő 26 szerentsétlen foglyokra rohant, és addig botozta őket, míg tsak az életnek valami jelét mutatatták. *Thomson* nevűt a' foglyok közzül, nem tsak mint a' baromot úgy elverték, hanem egy szekérre felvetvén és magokkal elvivén, hal zsírba megferesztették, 's azután tolluban meghempelygetvén úgy zárták tömlőtze. —

Azt mondják, hogy Gen. *Lee* meghalt a' verés után, 's hogy a' többeknek életekhez is kevés reménség van. Ezek a' ket Generálisok *Lee* és *Lingham*, nagy befolyású emberek vóltak a' magok tartományaikban.

Nagy Britannia.

Azt olvassuk a' *Times* nevű Londoni újságban, hogy *Thorton* Úr, kit az Angliai Ország-lószék Koppenhágába küldött vala, olly véggel, hogy a' Dániai udvart a' megbékéllésre réa ve-

gye, nem érhető - el célját, minthogy a' Dániai Országlószék a' helyett, hogy az Anglus udvar' kívánságait elfogadta volna, inkább 48 battalionoknak özsze gyűjtetések eránt tett rendelkezéseket.

D á n i a.

Hessen-Kasseli *Kresztely* Princznek, a' ki a' Dániai Koronaörökös Herczegaszszont *Károlinát* feleségül veszi, ezen Királyi Hertzegaszszonnyal való kézfogása, September' 14-dikén tartatott a' *Friederichsbergi* kastélyban.

Újabb hadi tudósítások az Orosz tsatázó mezőről.

A' Frantziák *Moskauban* vannak — a' honnét e'képpen írtak September' 16-dikán: —,

„A' September 7-dikén történt tsatától fogva három útakon nyomúlt a' Frantzia ármáda előfelé, egyiken a' *Mosaiski* egyenes úton, másikon a' melly *Zvenigorodon* jön által, 's harmadikon a' melly *Kaluga* felé megyen. A' Császári fő hadi szállás Sept. 12-dikén oda hagyta *Gzaisket*, 's akkor *Petelinába*, 13-dikban *Berovskába*, és 14-dikben *Moskauba* érkezett. Moskaun kívül két *Werste* távolságra, hadi líneák és sántzok voltak készíttetve. Ezeket az előre nyomuló Frantzia ármáda, az Oroszoktól oda hagyattatva találta. —

„A' *Moskai* Kormányozó Gróf *Rastopschin* az Orosz őrző seregek onnét való eltávozása után, a' közönséges fogházakból és a' leg aljassabb nép közzül valami 9000 embereket felfegyverkeztetvén, ezen sereg védelmezni próbálta magát a' *Kremlöen*; hanem egy batteria által, a' melly a' *Czárok*' ezen régi kastélyára tüzelni

kezdett, nem soká mint a' por úgy széllyel szóratott. Elfoglaltatván ezen kastély, ennek fegyveres házában 60,000 puskát és 120 ágyút találunk. —

„A' nevezett Kormányozó minden előkelőbb kereskedőket és polgárokat, sőt minden közönséges óltó eszközöket és készületeket előre elta-
karítottatott vala a' városból. Az aljas nép minden némű gonoszságoknak elkövetésire használta az alkalmatosságot. A' tűz a' városnak néhány részeit pusztítja. —

„A' Császári fő hadi szállás a' *Kremlben* van.

Újabb tudósítások Spanyol Országból.

A' M. Kurir 18-dik számú darabjának első és második lapjain egy rövid de fontos tudósítás fordul elő, a' t. i. mellyet a' Marschal *Mormont* Adjutánsa Spanyol Országból *Párisba* a' Hadi Ministerhez hozott a' Jul. 22 dikén történt *Salamankai* verekedésről. Ugyan ezen történetnek egész folyamatjáról környülállásos tudósítát küldött Jul. 31-dikén maga Marschal *Marmont Tudelából* ugyan tsak a' Ministerhez. Ez is kijött már most a' Monitörben, és sok tekintetekre nézve méltó a' közönség' eleibe. Így következik: —

„Minthogy, Hertzeg Úr! a' Frantzia országgal való közösülésnek félbeszakadása éngemet ezen esztendőbéli táborozástól fogva megakadályoztatott abban, hogy Hertzegségedet időről időre az előforduló történetek felől tudósíthassam, erre nézve mostanában azon időponton kezdvén tudósításomat, a' mikor az Anglusok ezen táborozást elkezdették, minden mozdú-

lásokat környúlállásosan le-írok egész addig a' szerentsétlen történetig, a' melly nem régen előfordúlt, és a' mellyet mi telyességgel nem vártunk. Én már Májustól fogva tudtam, hogy az Anglus ármáda nagy erővel fogna a' táborozáshoz hozzá kezdeni; én erről tudósítottam a' Spanyol Királyt, hogy olyan készületeket teheszen, a' milyéneket jónak fog tartani; hasonló jelentést tétettem Gen. *Kaffarellinél* is, hogy legyen készen, hogy ha az idő eljövénd, nékem segítséget küldhessen. —

„Az eleségszerzésnek rendkívül való nehézsége, és egy nagy számú ármáda' egy helyen való élőködhetésének lehetetlen volta, okozták, hogy Salamankában tsak 8 vagy 9 Batalionokat tarthattam; azonban a' több tsoportok is közel feküdtek, hogy az ármádának minden részei kevés napok alatt hozzám érkezhessenek. —

„Az ellenséges ármáda Jun. 12-dikén által jött az *Agueda* vízen, a' melly nékem 13-dikben tudtomra esvén, kiadtam a' seregeknek öszszegyülekezések eránt való parantsolatokat. Jun. 16-dikán megérkezett az Anglus ármáda *Salamanca* előtt; én 17-dikre vírradó éjjel oda hagytam ezen várost, tsak azon erősségekben hagyván őrző sereget, mellyeket mi nagy iparkodással való munka által megoltalmazható állapotban helyeztettünk vala. Én akkor 6 Fr. mértföldnyi távolságra vissza vontam magam, hanem itt 5 osztályokra szaporítván ármádámat, ismét előre kezdtem nyomúlni, az Anglus szélső vígyázókat elkergettetem, és arra kényszeritettem az ellenséges ármádát, hogy lehető czélzását árúlja-

el. Úgy látszott, hogy a' *Sant-Christováli* szép térségű halmokon meg akar verekedni. Az alatt az ármádám' több részei is megérkeztek hozzám. Az ellenség' szép fekvése körül minden féle hadi fordulásokat tettem, de végezetre tsakugyan meggyőződtem a' felől, hogy itt minden felől meggyőzhetetlen akadályok állanak előttünk, és hogy jobb lenne más tsatázó helyre kényszeríteni az ellenséget, mintsem oly helyen megütközni véle, melly nékie igen kedvező vólna. Azonközben egyéberánt is azon kellett iparkodnom, hogy időt nyerhessek a' hadi munkának halasztására, minthogy olyan tudósítást vettem vala kevéssel ezelőtt *Gen. Kaffarellitől*, hogy ő éppen seregeinek (az úgy nevezett északi ármádának) özsze gyűjtésekben foglalatoskodván, minden órán segítségemre fogna jönni. Ilyen állapotban maradtak a' környülállások néhány napokig; az ármádák is egymással szemben maradtak, mind addig, míg az Anglusok a' *Salamankai* erősségnek ostromlását ismét hathatósan elkezdették. Minthogy azonban a' Fr. ármádia is közel feködött a' városhoz, naponként tudósítást kaptam abból jeladások által az erősségeknek állapotjok felől. Jun. 25-dikán és 27-dikén azt adták tudtomra a' jelek, hogy még tsak öt napokig védelmezhetik magokat. Én ekkor azonnal arra határoztam magamat, hogy a' *Tormes* vizén általmenvén, ennek bal partján dolgozzak. Az *Albai* erősség, mellynek megtartására jó gondom vólt, nagyon könnyítette általmenetelemet; tartalékjaim' számára is igen jó hely vólt ott. Junius' 29-dikét határoztam vala a' vízen való általmenetre. —

„Az ellenség azonközben a' maga tüzét Jun. 27-dikén kettőztette a' *Salamankai* erősségek ellen, 's azokat, az őrző seregnek igen messze űzött ellentállására réá unván, tüzes golyóbisok által kezdette lövöldöztetni. Szerentsétlenségünkre sok száraz fa vólt a' letépetett házakból odarakattatva, a' melly meggyuladván hirtelenséggel az egész várban elterjedett a' rettenetes tűz. A' vitéz őrző sereg nem álhatott egyszersmind az ellenségnek is a' tűznek is ellene, a' melly az ő oltalmazó készületeit, magazinumait, és eleségit egyszerre semmivé tette, és a' sereget legrette- netesebb állapotra juttatta. Tehát feladni kén- telenítettett magát az ellenség' tettzésire, minek- utánna azt a' ditsősséget meg nyerte magának, hogy az ellenségnek két réá való rohanását visz- sza verte, és néki 1300, az az, még egyszer annyi emberekből álló kárt tett, a' mennyiből maga ezen őrző sereg állott. Ez a' dolog Jun. 28-dikán délben történt.“ —

(A' többi következik.)

Ezen tudósítást Marschal *Marmont*, mint- hogy a' jobb karját a' golyóbis özsze rontotta, a' bal kezivel suscribálta. A' rajta kívül meg sebesedett Fr. Generálisoknak neveik, *Bonnet*, *Clauzel*, és *Menne*. Elestek Gen. *Ferey*, *Thomieres*, és *Desgraviers*.

A' *Salamankai* ütküzet után következett törté- netekről ígyszóll a' Monitör: — „*Josef Napoleon* Ki- rály ő Catholicus Felsége, kinek fő vezérlése alatt vannak a' Spanyol Országban lévő minden Frantzia ármádák, az Angliai ármádának első mozdulá- sai után azonnal arra határozta magát, hogy a'

közép armádához tartozó seregeket azonnal mind össze gyűjtse, oly véggel, hogy a' Raguzai Hertzeg (*Marmont Marschal*) ő Exc.ája armádájával együtt az ellenségnek eleibe menjen. Julius' 20-dikáig már valósággal össze is gyűjtött vala ő Felsége jó számú sereget, melyei Jul. 21-dike és 24-dike között *Arevalóig* előnyomult. Hanem minthogy a' másik armádának hátrálása már meg esett vala előbb, hogy sem ő Felsége magát azzal össze tsatólhatta volna: tehát meg kellett ő Felségének elégedni azzal, hogy a' Lord *Vellington* armádáját tartóztassa, a' melly ezen diversió által jól véghez is ment. Hanem, minthogy már most az ellenséges armádának nagyobb része ő Felsége ellen fordult, tehát jónak találta ő F.ige leg előbb is *Madrid'* fedezésire menni, onnét a' maga szolgálatjához leg közelébb lévő személyeket, valamint szintén a' fontosabb dolgokat eltávoztatni. Egy ilyen szállítvány a' *Darmagnac* és *Palombini* osztályaiktól fedeztetvén, *Valenciába* már szerentséssen megérkezett, A' Király' fő hadi szállása August. 18 dikán *Villa-Robledóban* vólt az *Andaluziából Cuenca* (Kuen-sza) felé menő ország útban. A' vólt az ő Felsége szándéka, hogy itt lévő seregeit, mint a' környülálások kívánni fogják, vagy a' Déli, vagy pedig az *Arragoniai* armádával össze tsatolja, hogy az Anglusokat jó következássel meg támadhassa."

Egyéb Párisi újságok erőssítik, hogy az *Arragoniai* armáda' vezére Marschal *Suchet* a' maga seregeit össze gyűjtvén, útját *Alicante* felé vette, és hogy Valentzia tartományában még mind tartott a' tsendesség.